

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSISKAITYMŲ GRYNAISIAIS PINIGAIS
RIBOJIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1165 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XVP-134**

2026 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. kovo 18 d. rytiniame posėdyje priimtą sprendimą (posėdžio protokolas Nr. SPP-22), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymo Nr. XIV-1165 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-134 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Remiantis tarptautinių organizacijų skelbiamų tyrimų duomenimis (pvz., Tarptautinio valiutos fondo, paskelbimo šaltinis: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2019/278/article-A001-en.xml>, Europos Parlamento, paskelbimo šaltinis: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/734007/IPOL_STU\(2022\)734007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/734007/IPOL_STU(2022)734007_EN.pdf), Socialinių ir ekonominių tyrimų centro (angl. *Center for Social and Economic Reseach*), paskelbimo šaltinis: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b5c7403b-d67f-11f0-8da2-01aa75ed71a1/language-en>), elektroninių mokėjimų skatinimas yra viena iš priemonių, galinčių pagerinti šešėlinės ekonomikos ir pridėtinės vertės mokesčio vengimo kontrolės veiksmingumą, todėl yra rizika, kad atsiskaitymų grynaisiais pinigais didžiausios ribos didinimas iki Įstatymo projekte siūlomų 15 000 eurų apsunkintų sistemingas pastangas efektyviai mažinti šešėlinę ekonomiką.

2. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekonominėje apžvalgoje „Lietuva 2025“, paskelbtoje 2025 m. kovo 28 d. (paskelbimo šaltinis: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-lithuania-2025_4abf1ea5-en.html), (toliau – Apžvalga) pažymėta, kad Lietuvoje grynaisiais pinigais atsiskaitoma už 60 procentų operacijų, 2022 metais Lietuvos Respublika buvo antra šalis euro zonoje pagal atsiskaitymams naudojamus grynuosius pinigus. Taip pat Apžvalgoje nurodoma, kad įpareigojimas darbdaviams nuo 2022 metų sausio mėnesio mokėti visus atlyginimus į darbuotojų banko sąskaitas ir nuo 2022 metų lapkričio mėnesio įsigaliojęs Lietuvos Respublikos atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymas (toliau – Įstatymas), ribojantis mokėjimus grynaisiais pinigais iki 5 000 eurų, buvo žingsniai teisinga kryptimi, o įvertinus jų poveikį, būtų galima gauti naudingų išvalgų būsimoms politikos pastangoms toliau mažinti

pridėtinės vertės mokesčio mokėjimo vengimą, pavyzdžiui, Lietuva galėtų svarstyti galimybę sumažinti ribas, virš kurių draudžiama atsiskaityti grynaisiais pinigais, kas paskatintų ekonomikos skaitmeninimą ir padėtų plačiau naudoti elektroninių operacijų sistemas ir skaitmeninius finansus.

3. Lietuvos Respublikoje sudarytos patogios, plačiai taikomos ir nuolat tobulinamos galimybės asmenims atsiskaityti pagal sandorius negrynaisiais pinigais.

Ribojant atsiskaitymų grynaisiais pinigais sumą, svarbu, kad būtų galimybė tarpusavyje atsiskaityti kitais būdais. Remiantis Lietuvos banko pateikta informacija, įsigaliojus 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui [\(ES\) 2024/886](#), kuriuo iš dalies keičiami Reglamentai [\(ES\) Nr. 260/2012](#) bei [\(ES\) 2021/1230](#) ir Direktyvos [98/26/EB](#) bei [\(ES\) 2015/2366](#), kiek tai susiję su momentiniais kredito pervedimais eurai, nuo 2025 metų spalio 9 d. visoms kredito įstaigoms tenka pareiga siūlyti momentinių mokėjimų paslaugą, kai, inicijavus pinigų pervedimą, lėšos gavėjo sąskaitą pasiekia per kelias sekundes. Tokius mokėjimus galima vykdyti bet kuriuo paros metu kiekvieną dieną, įskaitant šventines dienas ir savaitgalius. Momentinį mokėjimą galima vykdyti į bet kurią euro zonos kredito įstaigą. Dalis nebankinių mokėjimo paslaugų teikėjų (mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų) taip pat suteikia momentinių mokėjimų galimybę. Ši paslauga užtikrina, kad sandorio šalys gali įvykdyti savo piniginius įsipareigojimus pagal principą „čia ir dabar“, taigi poreikis atsiskaityti didesnėmis sumomis grynaisiais pinigais gali būti aktualus tik labai išskirtiniais atvejais.

4. Pagal Įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 3 punktą, atsiskaitymų pagal sandorius grynaisiais pinigais ribojimas netaikomas, jeigu atsiskaitymai pagal sandorį negali įvykti negrynaisiais pinigais dėl to, kad šių atsiskaitymų vietoje mokėjimo paslaugų teikėjai neteikia reikalingų paslaugų, o pagal sandorį yra būtina atsiskaityti nedelsiant. Šiuo atveju asmenys gali atsiskaityti grynaisiais pinigais, tačiau apie šį faktą, aplinkybes, dėl kurių nebuvo galima atsiskaityti negrynaisiais pinigais, sandorio šalių identifikavimo duomenis ir kitas su tokiu atsiskaitymu susijusias aplinkybes turi pranešti Valstybinei mokesčių inspekcijai.

5. Pažymėtina, kad Įstatymo projektas susijęs su 2022 metų IV ketvirtį pasiektu Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“, patvirtinto 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo su visais pakeitimais, (toliau – Planas) 158 rodikliu, kurio siekiant, Plane numatyta, kad, „remiantis Finansų ministerijos atlikta analize, įsigalios teisės aktai, kuriais įvedami mokėjimų grynaisiais pinigais ribojimai rizikinguose ekonomikos sektoriuose ir (arba) atskiroms sandorio rūšims. Šiais pakeitimais bus sumažintos įmonių ir fizinių asmenų galimybės nuslėpti savo pajamas“. Padidinus mokėjimų grynaisiais pinigais ribą iki siūlomos Įstatymo projektu ribos, remdamasi 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento [\(ES\) 2021/241](#), kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, 24 straipsniu, Lietuva turėtų Europos Komisijai įrodyti, kad Plano rodiklis vis dar laikytinas pasiektu, o nepavykus to įrodyti Europos Komisija turi teisę taikyti Lietuvai finansinę korekciją.

6. 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento [\(ES\) 2024/1624](#) dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos 80 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prekėmis prekiaujantys arba paslaugas teikiantys asmenys gali priimti arba atlikti atsiskaitymus grynaisiais pinigais, jei jų suma neviršija 10 000 eurų arba lygiavertės sumos nacionaline ar užsienio valiuta. Įstatymo projektu siūlomas nacionalinis reguliavimas nuo 2027 m. liepos 10 d., pradėjus taikyti Reglamentą [\(ES\) 2024/1624](#), neatitiks Reglamento [\(ES\) 2024/1624](#) nuostatų, nes Reglamentas [\(ES\) 2024/1624](#) nenumato galimybės valstybėms narėms nustatyti didesnės atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribos, o kartu neatitiks ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte nurodyto teisėkūros sistemiškumo principo.

Pažymėtina, kad Reglamento [\(ES\) 2024/1624](#) 80 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, „jeigu nacionaliniu lygmeniu jau yra nustatytos ribos, kurios yra žemesnės už 1 dalyje nustatytą ribą, jos ir toliau taikomos. Valstybės narės apie tas ribas Komisijai praneša ne vėliau kaip 2024 m. spalio 10 d.“ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija šį pranešimą jau pateikė Europos Komisijai, informuodama apie šiuo metu Įstatymo 4 straipsnyje nustatytą 5 000 eurų arba šią sumą atitinkančios sumos užsienio valiuta ribą atsiskaitymams, taip pat bet kokiems kitiems mokėjimams pagal sandorius, atliekamiems grynaisiais pinigais. Taigi dabartinės Įstatymo 4 straipsnio nuostatos visiškai suderintos su Reglamento [\(ES\) 2024/1624](#) 80 straipsnio nuostatomis.

7. Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2026 metų vasario–kovo mėnesiais atliko suinteresuotų institucijų (visų Lietuvos Respublikos ministerijų ir pagrindinių asocijuotųjų verslo struktūrų) apklausą, prašydama įvertinti, ar (kiek) šiuo metu Įstatyme įteisinta 5 000 eurų suma, skirta asmenų tarpusavio atsiskaitymams pagal sandorius grynaisiais pinigais, yra proporcinga ir atitinkanti Lietuvos ekonomines ir finansines realijas. Apibendrinus suinteresuotų institucijų pateiktas nuomones, galima daryti išvadą, kad šiuo metu Įstatyme įteisinta 5 000 eurų suma, iki kurios asmenys gali atsiskaityti grynaisiais pinigais, yra proporcinga, atitinkanti Reglamento [\(ES\) 2024/1624](#) nuostatas, Europos Sąjungos valstybėse narėse nustatytų ribojimų vidurkius, Lietuvos ekonomines ir finansines realijas, todėl šios atsiskaitymams grynaisiais pinigais nustatytos ribos keisti netikslinga.

Taigi Įstatymo projektas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 5 punktuose nurodytų teisėkūros tikslingumo, proporcingumo ir efektyvumo principų.

8. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte dėstomi euro zonos valstybių narių gyventojų apklausos rezultatai bei 2016, 2019 ir 2022 metų Europos Centrinio Banko paskelbti duomenys, parodantys gyventojų, atsiskaitančių grynaisiais pinigais, skaičių, nepagrindžia Įstatymo projekte siūlomos teisinio reguliavimo priemonės būtinumo ir jos tinkamumo. Aplinkybė, kad tam tikras skaičius gyventojų dažniau atsiskaito grynaisiais pinigais, savaime nereikia, kad valstybė turėtų skatinti tokį atsiskaitymo būdą ir didinti atsiskaitymo grynaisiais pinigais ribą.

9. Aiškinamajame rašte nepagrįstai nurodoma, kad Įstatymo projektas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes nėra atliktas Įstatymo projekto poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai vertinimas. Elektroniniai mokėjimai padeda užtikrinti finansinių operacijų saugumą.

Padidinus atsiskaitymo grynaisiais pinigais ribą, mažės paskata pereiti prie elektroninių mokėjimų, o tai lėtins saugių finansinių operacijų inovacijas.

10. Vadovaudamosi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi, 282 straipsnio 5 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo [98/415/EB](#) dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais 2 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės turi konsultuotis su Europos Centrinio Banku dėl bet kurio teisės akto projekto nuostatų jo kompetencijai priklausančiais klausimais, *inter alia* dėl mokėjimo priemonių. Pažymėtina, kad tokios konsultacijos su Europos Centrinio Banku dėl Įstatymo projekto nėra atliktos.

Ministras Pirmininkas

Finansų ministras